

ประเพณีวันสิ้นปี หรือ ตรุษไทย

นำเสนอเมื่อ : 28 ธ.ค. 2551

ประเพณีการทำบุญตรุษ

ประเพณีที่กล่าวถึงนี้เรียกว่า **ตรุษ** คำว่าตรุษนี้เป็นคำไทยที่แผลงมาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า **ตัด** หมายความว่า **ตัดปีหรือสิ้นปี** ทางประวัติทานว่า **ตรุษ** เกิดขึ้นในสมัยที่ไทยเรากำหนดเอาเดือน 5 เป็นต้นปี ถือเอาวันสิ้นเดือน 4 เป็นสิ้นปี ประเพณีทำบุญตรุษของเรายังนิยมกันอยู่ บัดนี้ก็เริ่มตั้งแต่วันแรม 14 ค่ำ เดือน 5 ถึงวันขึ้นค่ำหนึ่ง เดือน 5 รวมเวลา 3 วันเป็นปกติ แต่ในบางถิ่นเพิ่มเวลาขึ้นมาอีกกว่านั้นก็มิ ที่รวมเอาวันเดือน 5 เขามาด้วยนี้ ก็เพราะรวมเอาวันปีใหม่ทางจันทรคติเข้ามาด้วย มีปรากฏในตำนานนางนพมาศหรือตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ว่าเคยมีมาแล้ว แต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของเมืองไทยเรา พระมหากษัตริย์ผู้ครองประเทศในครั้งนั้นทรงรับเอามาเป็นพระราชพิธี ทรงทำบุญพระราชกุศลเนื่องด้วยศาสนาเป็นการประจำ แต่เรียกตามทางราชกาลว่า **พระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์** คือ **ทำบุญวันสิ้นปีหรือทำบุญส่งปีเก่า** ประเพณีทำกันมาจนถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นี้เดี๋ยวนี้ทางราชการยกเอาไปรวมกับพิธีสงกรานต์เรียกรวมกันว่า **พระราชพิธีตรุษสงกรานต์** แต่ของชาวบ้านยังมีอยู่อย่างเดิม และยังทำอยู่ทั่วไปตามท้องถิ่นต่างๆ ในเมืองไทยของเรา

ต่อมาเรารับเอาวิธีนับปีทางสุริยคติ ซึ่งถือเอาวันอาทิตย์ยกขึ้นสู่อำริเมษ ซึ่งกำหนดเอาวันที่ 15 เมษายนของปีเป็นวันเถลิงศกเปลี่ยนจุลศักราชใหม่ตามวิธีนับอย่างนั้น สนวนปีปฏิทินของเราก็คงยังเป็นอย่างทีกล่าวไปแล้วข้างต้น จึงมีวันนัดขัตฤกษ์เป็น 2 ระยะเวลาขึ้น มีสิ่งประกอบในพิธีละม้ายคล้ายคลึงกันมากทั้งของกินของใช้ ตลอดถึงพิธีการต่าง ๆ เนื่องในขัตฤกษ์นี้ เช่น สรงน้ำพระแหพระ ชักพระ บังสกุลอัญชิบรรพบุรุษ รุดน้ำผู้ใหญ่แจกของกิน เลี้ยงเด็ก กอพระทราย ปลอยนก ปลอยปลา การเล่นสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ ยิ่งป็น เลี้ยงญาติมิตรเป็นต้น ก็คล้ายคลึงกันทั่วไป

ต่อมาเราได้แยกเอาตรุษไว้พิธีหนึ่ง **สงกรานต์ไว้พิธีหนึ่งเอาตรุษเป็นส่งปีเก่า** เอา **สงกรานต์ไว้เป็นรับปีใหม่** ดูก็ดีเหมือนกัน เมื่อเราถือทั้งพรหมณ์ทั้งพุทธ แต่ทุกพิธีเรามีพิธีทางศาสนาเป็นสำคัญที่สุด ประเพณีทำบุญตรุษนี้เป็นนักขัตฤกษ์สำคัญครั้งหนึ่งในปีหนึ่งเรามีชื่อเรียกกันเป็นสามัญว่า **ตรุษไทย** ของทำบุญที่สำคัญก็คือ ขนมจีน น้ำยา น้ำพริก ข้าวเหนียวแดง การทำของเหล่านี้ก็ประกวดประชันกันมาก ทำกันจริง ๆ จัง ๆ ทำดูช่วยนำใจอันงามของไทยเรา เมื่อเราได้เตรียมพร้อมแล้วถึงวันแรม 14 ค่ำ ตื่นแต่เช้ามืด แต่ก่อนมาคงได้ยินเสียงปี่น แต่เดี๋ยวนี้คงไม่ได้ยินขอนั้นถูกแล้ว เตรียมชำระกายแต่งด้วยเสื้อผ้าที่เตรียมพิเศษ ถ้าเป็นหนุ่ม ๆ สาว ๆ ต้องประกวดประชันกันเป็นพิเศษอีกด้วยจัดของทำบุญแล้วถือดอกไม้รูปเทียน ชวนลูกหลานออกจากบ้านพากันไปยังวัดที่ปรารถนาจะไป ถึงแล้วเขาในโบสถ์ บูชาพระทำบุญเลี้ยงพระ ฟังอนุโมทนา เลี้ยงกันเอง แจกของคาวของหวานกันจนทั่วถึงแล้วกลับบ้านพักผ่อนเล่นการสนุกสนานตามควรแก่ถิ่นนั้น ๆ รุ่งขึ้นเป็นวันพระ วันนี้มีศรัทธาควรรักษาอุโบสถศีลฟังเทศนาสนทนาธรรม สวดมนต์ตามนิยมในถิ่นนั้น ๆ อยู่วัดตลอดคืนแล้วกลับบ้านรุ่งขึ้นก็ทำบุญโดยทำนองเดียวกันวันต้นการเล่นสนุกสนานมีบ้างสำหรับหนุ่มสาวประเพณีตรุษยังเหลืออยู่ทั่วไปเพียงเท่านี้ สนวนประเพณีอื่นยกไปรวมในวันสงกรานต์หมดดูก็สมควรดี

เพราะเหมาะแก่ภาวะของท้องถิ่นและบุคคลนั้น ๆ.....